

FARKLI EĞİTİM PROGRAMLARINDAKİ ÖĞRENCİLERİN GENEL MUHASEBE DERSİNE İLİŞKİN ALGILARI

Doç. Dr. C. Yiğit Özbek
Gazi Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi
İşletme Eğitimi Bölümü
yigitozbek@gmail.com

Özet

Yönetimde karar almanın bir aracı olarak muhasebe, üniversitelerin işletme yönetimi programları dışında, farklı eğitim programlarında da zorunlu ya da seçmeli ders olarak ders kataloglarına alınmaktadır. Konuya öğrenci yönünden bakıldığında, farklı programların öğrencileri açısından alan dışı bir ders olan muhasebe dersi nasıl algılanmaktadır? Bu çalışmada, öğrencilerin muhasebe dersine ilişkin dönem başı ve dönem sonundaki algılarını araştıran Geiger ve Ogilby (2000) tarafından geliştirilen bir anket formu, farklılaştırılarak asıl alanı muhasebe olmayan öğrencilere uygulanarak bu soruya cevap aranmaya çalışılmıştır. Anket iki farklı eğitim programında öğrenim gören öğrencilere, henüz derse başlamadan dönem başında uygulanmıştır. 102 kişiden alınan cevaplar sonucunda öğrenciler; motivasyonu ölçen yargı dışında, derse ilişkin algıyı ölçmeyi amaçlayan diğer yargılara %70 ilâ %85 arasında olumlu katılım göstererek, muhasebe dersinin gerekliliği konusunda farkındalıklarını ve istekliliklerini ortaya koymuşlardır. Mann-Whitney U testi sonucunda da yalnızca cinsiyet değişkeni ile dersin öğrencilerin kariyerlerine katkısıyla ilgili yargıya katılım durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe eğitimi, algı, farklı eğitim programları.

PERCEPTIONS ON FINANCIAL ACCOUNTING COURSE OF STUDENTS IN DIFFERENT PROGRAMS

Abstract

Accounting, as a decision making tool in management, is placed in the academic catalogs as an obligatory or an elective course in the different education programs as well as business administration programs of universities. In the perspective of students in the different programs, how the financial accounting course is perceived if it is not associated with the specialization area directly.

In the research, a scale developed by Geiger and Ogilby (2000) for the determining the perceptions of students towards accounting course at the beginning and the end of term, was modified and applied to the sample whose main specialization field is not accounting. Research was conducted to students in two different education programs in the beginning of the term. According to the 102 respondents, students demonstrated positive opinions to all course-related judgments with the exception of motivational one at the ratio of %70 to %85. As a result, they presented their awareness and willingness regarding to the necessity of accounting course. Also, Mann-Whitney U test shows that there is only significant difference between the variables of gender and the contribution of course to students' the future careers.

Key Words: Accounting education, perception, various education programs, non-accounting majors.

GİRİŞ

Gerek istihdam alanlarındaki artış oranının eğitimli nüfustaki artış oranının altında kalması, gerekse piyasaların daha nitelikli insan gücüne kolayca erişebilir olması iş gücü piyasasında rekabetçi yapıyı güçlendirmiştir. Bu rekabetçi ortama nitelikli insan gücü sunan üniversiteler farklı amaçlarla açtıkları eğitim programlarında o amacın gerektirdiği nitelikleri kazandırmaya çalışırken, mezunlarını diğer mezunlardan farklı kılabilecek niteliklerle donatmayı da hedeflemektedirler. Kimi iş yerleri eleman seçerken çeşitli kaynaklardan mezun olanların gireceği ortak bir eleme sınavını kriter olarak aldığında, mezun olunan alan bilgisinin sınava giren tüm adaylarda tam olacağı varsayımıyla farklı alanlardaki soruların çözülmesiyle farklılık yaratılmak istenmektedir. İşe girdikten sonra da kişi yıllar içerisinde alanında yetiştikçe doğası gereği daha üst düzeyde sorumluluklar almayı beklemektedir. Üst düzey sorumluluk; karar almayı, kendi konusuyla doğrudan ilgisi olmasa da belgelerin altına imza koymayı, hesap sormayı ve hesap vermeyi gerektirmektedir. Muhasebe, yönetim bilgi sisteminin bir parçası olması nedeniyle her kademedeki yöneticinin karar almada kullandığı olmazsa olmaz araçlardan birisidir. Birçok bölümün mezunlarının nihai hedefi çalıştıkları kurumun yönetim kademelerinde yer almak olduğundan bunun farkında olan eğitim programları, alan derslerinin yanında seçmeli ya da zorunlu ders olarak mali okur yazarlığı kazandırma (giriş seviyesi) amaçlı da olsa muhasebe dersini koymaktadır.

Diğer taraftan ülkemizde kamu kurumlarında görev alabilmenin bir ön koşulu haline gelen Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'nin bazı görevlere yönelik soru paketlerinde farklı ağırlıkta (%5 ilâ %30) da olsa muhasebe konuları yer almaktadır. Gerek üniversitelerdeki eğitim programlarının yönetimleri gerekse öğrenciler, tek bir cevap farkı ile başarı sıralamasında önemli değişiklikler olduğunun bilincindedir. İşte bu da, amacı farklı da olsa eğitim programlarının ders kataloglarına alan dışı dersleri koymalarının başlı başına bir sebebidir. Soru paketinde bulunan alan dışı derslerin konulmadığı programların öğrencileri bu eksikliklerini kurslarda tamamlamaya çalışmaktadır. Kursların genellikle yoğun (zamana yayılmamış) bir şekilde yapılması, bir mantığın anlaşılmasını gerektiren muhasebe dersinden başarı şansını düşürmekte, dolayısıyla alt yapısı olmayan öğrencinin kurslardan beklenen verimi alamayacağı değerlendirilmektedir.

FARKLI EĞİTİM PROGRAMLARINA MUHASEBE DERSİ KOYMA GEREKSİNİMİ

Hem bireysel, hem toplumsal ve giderek küresel düzeyde kaliteli yaşamın gereklerinden birisi olan eğitimin önemi her geçen gün artmaktadır. Bireylerin eğitim düzeyi, toplumların gelişmişlik düzeyini belirlemede önemli göstergelerden birisidir. Çok farklı disiplinlerde eğitim programlarını bünyesinde barındıran üniversiteler de eğitim sisteminin önemli yapı taşlarından birisi olması sıfatıyla toplumun gelişmişlik düzeyini yükseltme, kaliteli yaşama katıda bulunma misyonunu üstlenmiştir.

Günümüz anlayışında üniversitenin önemli paydaşlarından birisi mezunlarının istihdam edileceği sektörler, diğeri de öğrencileridir. Üniversiteler eğitim programlarını hazırlarken mezunlarına sektörün beklentisini karşılayacak nitelikleri kazandıracak konuları dikkate almaktadır. Bunun birbiriyle ilişkili iki nedeni vardır; birincisi öğrencilerin tercih sebebi olmak, diğeri de mezunların sektörde tercih edilir bireyler olması isteğidir.

Üniversitelerin öğrenci adayları, üniversite / bölüm seçimlerini belirlerken mezun öğrencilerin nerelerde, hangi koşullarda istihdam edildiğini araştırmakta, tercihlerini yaparken bu kriteri de dikkate almaktadır. Ülkemiz gibi, işgücü talebinin arza oranla düşük olduğu ülkelerde üniversiteler de sektördeki mezun sayısını kendi lehine çevirebilmek amacıyla, mesleğin temel niteliklerinin yanında ek nitelikler kazandırma çabasına girmektedir. Alan derslerinin yanı sıra alan dışı derslerin konulmasının temel amacı budur. Hatta çoğu üniversite yönetimleri bununla da yetinmeyip; sektörden ilgili kişilere konferanslar verdirme, sektördeki firmalara gezi düzenleme, sektörde staj olanağı sağlayıp öğrencilerin sektörle kaynaşmasını sağlama, kişisel gelişimi artırıcı seminerler verdirme, öğrencilerin sosyal, kültürel yönlerini güçlendirmek için klüpler kurma gibi çeşitli ek faaliyetleri teşvik etmektedir.

Konuya mezunlar açısından bakıldığında da, günümüzde çeşitli sektörlerde nitelikli işgücü kaynağı sağlayan fakülte ve yüksek okulların programlarından mezun olan kişilerin nihai amaçlarının, yetiştiği sektörde çeşitli kademelerde yönetici pozisyonunda çalışmak olduğu bilinmektedir. Bu aşamada hem sektör hem de yönetici

adayları işletme yönetimi bilgisi alanındaki eksiklerini fark etmektedir. Kendi alanlarında donanmış kişilerin yönetim alanındaki bilgilerinin eksik olmasından kaynaklanan sorunlar zaman zaman farklı sektörlerde yapılan kongre, sempozyum gibi tartışma ortamlarında dile getirilmekte, kimi tebliğlerle bilgi ihtiyacı ortaya konulmaktadır. Yönetici pozisyonunda olan kişilerin karar alma gereksinimi, mali kaynakları kullanması nedeniyle hem hesap soran hem de hesap veren pozisyonunda olmaları, yöneticilerin işletme yönetiminin diğer fonksiyonlarının yanında muhasebe bilgisi ile donanmaları gereğini birlikte gerektirmekte, bunun bilinciyle amaçları arasında muhasebeci, mali müşavir yetiştirmek olmayan bazı programlar ders kataloglarında gerek zorunlu gerekse seçmeli ders olarak muhasebe eğitime yer vermektedirler.

Hem özel hem de kamu sektöründe çeşitli kademelerde çalışanların ihtiyaç duyduğu işletme yönetimi eğitimi; örgütlerin hedeflerine uygun olarak sektörde ihtiyaç duyulan konularda bireyler yetiştirmeyi ve bireylerin olaylar ve olgular karşısında karar verebilme, sorgulayabilme ve çözüm üretebilme yeteneklerini geliştirmesini amaçlamakta; örgütteki sorunları çözme, planlama yapabilme, takım çalışmasına yatkın olabilme, birlikte çalıştığı / sorumluluğu altında olan bireyleri örgütleyebilme, koordine edebilme ve denetleyebilme gibi niteliklere sahip yönetici adayları yetiştirmektedir (Özkul, 2012: 224).

İşletme yönetimi eğitiminin bir parçası olan muhasebe eğitimi de, finansal bilgilerin yer aldığı finansal raporların nasıl üretileceği bilgisinin yanı sıra, yönetim kademesindeki kişilerin doğru kararlar alabilmesi için, raporlardan nasıl yararlanılacağı bilgisine sahip olmasını da sağlamaktadır. Finansal nitelikteki bilgilerin doğru analiz edilip yorumlanması; muhasebenin temel kavramlarının kavranması, temel muhasebe bilgilerinin alınması, finansal tabloların nasıl okunması gerektiğine dair temel anlayışın kazanılması ile mümkündür. Bu niteliklerin kazandırılması muhasebe eğitiminin tanımını oluşturmaktadır.

Kişilerin yaşam boyunca gereksinim duyduğu bilgiler, önce alan bilgilerinin verildiği eğitim kurumlarında, mezuniyet sonrası iş başında ve yaşam boyu öğrenme adı altında işleyen kurumlarda kazanılmaktadır. Lisans eğitiminin ardından gelen yüksek lisans eğitimi de bu sistemin bir parçasıdır. Yönetim kademesinde muhasebe bilgisine sahip olma gereksinimi, farklı lisans programlarından mezunların, MBA olarak bilinen işletme yüksek lisansı yapma eğilimlerinden de anlaşılmaktadır. Örneğin, Yelkikalan ve Pazarcık'ın (2005: 6) yayımladığı bir kaynakta Sabancı Üniversitesi'nde MBA programına katılan öğrencilerin yalnızca %33'ü işletme / ekonomi kaynaklı olduğu belirtilirken, 2014 yılında bu oranın %20'ye düştüğü; yani mühendislik, mimarlık ve diğer kaynaklardan gelen mezunların bu programa giderek daha fazla ilgi gösterdiği görülmektedir (Sabancı Üniversitesi).

Ulaşılabilen kaynaklardan, ekonomi ve işletme yönetimi eğitimine daha çok mühendislik eğitimi veren kurumlarda gereksinim duyulduğu, gereksinimin daha çok mühendislik alanında tartışıldığı gözlemlenmektedir. Bu durum yalnızca Türkiye'deki eğitim kurumları açısından değil, farklı ülke uygulamaları açısından da geçerlidir. Mühendisler için akreditasyon koşullarını belirleyen uluslararası bir kurul olan Accreditation Board for Engineering and Technology (ABET) kriterleri arasında, mühendisler için kazandırılması beklenen yeterlilikler arasında muhasebe de yer almaktadır (Birgönül vd., 2007: 173). Birgönül vd. (2007) tarafından, inşaat sektöründe kamu ve özel sektörde görev yapmış ve yapmakta olan üst düzey deneyimli yöneticilere yönelik olarak yapılan bir ankette, mühendislerin alan bilgisi dışında sahip olması gereken 40 adet bilgi alanı için önemlilik derecelendirmesi yapılması istenilmiş, önem dereceleri 1-5 arasında ölçeklendiğinde (1 en düşük – 5 en yüksek) muhasebe bilgisinin 3,8056 önem puanına sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

İş hayatına başlayacak olan mühendis adaylarının gerçek hayatta doğru yatırım kararları alabilmeleri ve başarılı olabilmeleri için muhasebe dersini de kapsayan alan dışı derslerin, alan dersleri kadar faydalı ve önemli olduklarını araştırmaya yönelik farklı çalışmalar da yapılmaktadır. Tarhan (2012); işletme yönetimi, mühendislik ekonomisi, ekonomi, finansal ve maliyet muhasebesi derslerini almış olan İnşaat Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve Bilgisayar Mühendisliği bölümü öğrencilerine yönelik bir araştırma yapmış ve özellikle araştırmasına özel olarak yer verdiği ekonomi dersinin ders programlarında zorunlu bir ders olarak yer almasının genç mühendislerin hayattaki başarılarına katkı sağlayacağı sonucuna varmıştır.

Baradan vd. (2009: 177) çalışmalarında; yönetici olma yolunda kendisini geliştirmek isteyen bir inşaat mühendisinin işletme yönetimi, muhasebe ve finans gibi temel işletme derslerini de almasını, bu özelliklere

sahip bir kişinin ilgili kanunları, yönetmelikleri bilmesi ve hukuk sisteminin işleyişi konusunda da gerekli bilgiye sahip olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Mühendislik dışında, muhasebe bilgisinin farklı alanlardaki önemini araştıran bir başka çalışmaya da hukuk alanında rastlanılmıştır. Atabay (2011: 12), hukuk fakültelerinde muhasebenin önemi üzerine yaptığı araştırmasında devlet ve vakıf üniversitelerinin hukuk fakültelerinde verilen dersleri seçmeli / zorunlu oluşlarına ve içerikleri açısından incelemiş, hukuk fakültelerinin %22'sinde, öğrencilerin mesleki yaşamlarında gerekli olacağı kanaatine dayanılarak, hukuk ile muhasebe kuramı arasındaki ilişkiyi kuran temel muhasebe derslerinin verildiği sonucuna varmıştır.

Hukuk fakültesi öğrencilerinin genel muhasebe dersinden beklentileri konusunda Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde 2013-2014 yılı bahar döneminde dersi seçmeli olarak alan ve ankete katılan 62 öğrenci üzerinde bir araştırma yapan Yıldırım (2015: 13) da öğrencilerin cinsiyetlerine göre başarı, kariyer, ödül, zaman, merak/zevk, zorluk, sıkıcılık, motivasyon, bilgi, eğitici puan ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Ayanoğlu vd. (2013: 36) de, yaptıkları çalışmada sağlık sektöründe muhasebe ve finansman bilgisinin önemine değinerek sağlık hizmetleri yönetimi alanında verilecek eğitimlerde muhasebe ve finansman konularına özellikle önem verilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır.

Farklı programların muhasebe eğitimi gereksinimine dair az sayıda da olsa çeşitli çalışmalar yapılmasına karşın, Yıldırım'ın (2015) makalesi dışında literatürde farklı programlarda öğrenim gören öğrencilerin muhasebe dersinden beklentileri üzerine bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada, geliştirdikleri anketten yararlanılan Geiger ve Ogilby (2000), çalışmalarını doğrudan muhasebe eğitimi gören (esas alanı muhasebe olan) öğrenciler üzerinde yapmıştır. Bu anketin değişik formları farklı çalışmalara da kaynaklık etmiştir: Örneğin; anketten yararlanılarak geliştirilen bir başka anket, Chen vd. (2004) tarafından ABD'de 2002 yılı bahar döneminde işletme-muhasebe eğitimi gören öğrencilere; Tan ve Laswad (2006) tarafından Yeni Zellanda üniversitelerinde muhasebe eğitimi alan öğrencilere; Kaya (2007) tarafından Karadeniz Teknik Üniversitesi İşletme Bölümünde eğitim gören öğrencilere, Yıldırım (2015) tarafından Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Türkiye'deki üniversitelerin web siteleri incelendiğinde, iktisadi ve idari bilimler ile siyaset bilimleri fakültesi başlıkları altındaki alışlagelmiş programlar (işletme, ekonomi, maliye, kamu yönetimi bölümleri gibi) dışında, lisans düzeyindeki ders kataloglarında genel muhasebe dersine seçmeli veya zorunlu olarak yer veren farklı eğitim programları; Aile ve Tüketici Bilimleri, Aktüerya Bilimleri, Bilgisayar Mühendisliği, Eczacılık, fakülteleri, Endüstri Mühendisliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları, Hayvansal Üretim ve Yönetim Lisans Programı, Hukuk, İstatistik, Lojistik, Pazarlama, Sağlık İdaresi, Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği, Spor Yöneticiliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Tarım Ekonomisi, Turizm İşletmeciliği, Tütün Ekspertiği, Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği gibi bölüm ve fakülteler olarak örneklenebilir.

Araştırmanın amacı, farklı eğitim programlarında gerek seçmeli gerekse zorunlu olarak genel muhasebe dersi alan öğrencilerin bu dersi henüz almadan ders hakkındaki algılarını, beklentilerini araştırmaktır. Öğrencilerin uzun vadede bu dersten gelecekteki mesleki yaşamlarında yararlanmalarını bekledikleri ve daha kısa vadede ise KPSS gibi ortak yapılan sınavlarda sınav başarılarını yükseltmede bir fırsat olarak algıladıkları varsayılmıştır.

Veri Toplama ve Araştırma Evreninin Özellikleri

Araştırmanın evreni, bu araştırmada farklı eğitim programları olarak tanımlanan Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık İdaresi bölümü ile Fen Fakültesi Aktüerya Bilimleri bölümünde 2014-2015 eğitim öğretim yılı güz döneminde Genel Muhasebe I dersini alan öğrencilerdir. Anket, dersin öğretim elemanı tarafından dönemin ilk haftasında henüz tanışma ve ders hakkında bilgilendirme yapılmadan uygulanmıştır. İki farklı bölümün seçilmesindeki amaç dersin bölümlerden birisinde zorunlu, diğerinde de seçmeli olmasıdır.

Sağlık idaresi bölümünde ders zorunlu niteliktedir ve dersi ilk kez alan 73 öğrenci vardır. Aktüerya Bölümünde ise seçmeli olan aynı isimli derse 59 kişi kayıtlıdır. Araştırmada örneklem almak yerine tüm evrene ulaşılması tercih edilmiştir.

Standart hatanın %5, evrendeki değişimin %50 olacağı varsayımıyla çözülen formül sonucunda, toplam 132 kişilik evrende %95 güven seviyesinde gerekli anket cevap sayısı 99 olarak hesaplanmıştır. Eksik cevaplanan anket formları değerlendirmeye alınmadığında dönen anket sayısı 102'dir.

Anket formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde ankete katılanların cinsiyeti, dersi zorunlu / seçmeli aldıkları ve yakın çevresinde muhasebe mesleğine mensup kişilerin olup olmadığına ilişkin sorular sorulmuştur. İkinci bölümde öğrencilere, muhasebe dersine ilişkin algılarını ölçmeye yönelik yargılar sunulmuştur. Sunulan ifadelerde beşli likert ölçeğinden oluşan; "1 Hiç katılmıyorum", "2 Katılmıyorum", "3 Kararsızım", "4 Katılıyorum" ve "5 Tamamen katılıyorum" şeklinde derecelendirilen bir ölçek kullanılmıştır. Anket formunun hazırlanmasında Geiger ve Ogilby'nin (2000) yaptıkları çalışma için kullandıkları anketten yararlanılmıştır. Söz konusu çalışmada kullanılan ifadeler araştırma konusuna uyarlanarak yeni bir anket geliştirilmiştir.

Cevaplanan anket formları veri girişi öncesinde gözden geçirilerek, eksik cevap/cevaplar bırakılan 12 form değerlendirme dışı bırakılmış, kalanlar SPSS paket programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Analizde öğrencilerin cinsiyeti, dersi zorunlu veya seçmeli olarak almaları ile yakın çevrelerinde meslek mensubunun olup olmamasının, yargılara verdikleri cevaplar üzerinde farklılık yaratıp yaratmadığı araştırılmıştır. Farklılığın analizi için öncelikle normal dağılım araştırması yapılmıştır. Tüm bağımsız değişkenler için bağımlı değişkenler dikkate alınarak yapılan normal dağılım araştırmasında verilere ilişkin p değerinin 0,05'den küçük olduğu, yani normal dağılım koşullarına uymadığı gözlemlenmiştir. Bu durumda parametrik testlerden birisi olan bağımsız örneklem t testinin, parametrik olmayan testlerdeki karşılığı olarak bilinen Mann-Whitney U testi ile analiz yapılmasına karar verilmiştir. Mann-Whitney U testinden alınan sonuçlara dayanılarak "r değeri" olarak ifade

edilen z değeri için etki büyüklüğü, z/\sqrt{N} formülü ile hesaplanmıştır. Analiz sonucunda karşılaştırılan gruplar arasında fark olup olmaması durumuna göre anlamlılık düzeyine bakılarak farklılık yorumlanmıştır.

Güvenilirliğin bir göstergesi olan ve iç tutarlılık katsayısı olarak da anılan Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış, katsayı %75,6 yani "oldukça güvenilir" kategorisinde çıkmıştır. Bu nedenle herhangi bir soru çıkarma gereği duyulmamıştır.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırmanın Hacettepe Üniversitesi'nde farklı eğitim programı olan iki bölüme uygulanması, ankete katılan öğrenci sayısını düşürmüştür. Çalışma çeşitli üniversitelerdeki farklı programlara uygulanarak yaygınlaştırılabilir ve sonuçlar daha genellenebilir hale getirilebilir.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları tablolar halinde verilerek açıklanmıştır.

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYETİ	SIKLIK	%
KIZ	78	76,5
ERKEK	24	23,5
TOPLAM	102	100

Ankete katılanların cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. Anket formu değerlendirmeye alınan 102 öğrencinin %76,5'i kız, %23,5'i erkektir.

Tablo 2: Öğrencilerin Dersi Zorunlu/Seçmeli Almalarına Göre Dağılımı

BÖLÜM	SIKLIK	%
ZORUNLU	64	62,7
SEÇMELİ	38	37,3
TOPLAM	102	100

Tablo 2’den ankete katılan öğrencilerin %62,7’sinin Genel Muhasebe I dersini zorunlu olarak aldıkları, % 37,3’ünün de seçmeli olarak aldıkları anlaşılmaktadır.

Ankete katılanlardan 34 kişinin (%33,3) yakın çevresinde konu hakkında bilgi alabileceği, etkilenebileceği meslek mensubunun var olduğu, geri kalan 68 kişinin ise etkileşimde bulunduğu yakın çevresinde meslek mensubunun bulunmadığı Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin Yakın Çevrelerinde Meslek Mensubu Olup Olmamasına Göre Dağılımı

MESLEK MENSUBU	SIKLIK	%
VAR	34	33,3
YOK	68	66,7
TOPLAM	102	100

Öğrencilerin cinsiyeti açısından bakıldığında kız / erkek öğrenci sayılarında bire üç, dersi zorunlu / seçmeli alan öğrenci sayılarında ve yakın çevresinde meslek mensubu bulunup bulunmayan öğrenci sayılarında ise bire iki farklılıklar vardır. Bu bize ankete katılanların bu üç kriter açısından homojen bir yapıda olmadığını göstermektedir. Bu nedenle bundan sonraki değerlendirmelerde yüzde ifadelerle mutlak değerlerden daha fazla yer verilecektir.

Tablo 4: “Bu ders gelecekte iş bulmamı kolaylaştıracaktır” Yargısının Dağılımı

Tercih	F	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	3	2,9
Kararsızım	19	18,6
Katılıyorum	63	61,8
Kesinlikle Katılıyorum	17	16,7
TOPLAM	102	100

Ankete katılan öğrencilere, bu dersin gelecekte iş bulmalarını kolaylaştıracağı konusundaki yargıya katılım durumları sorulmuştur. Tablo 4’de gösterildiği gibi; öğrencilerin büyük bir kısmı, %78,4 (80 kişi) olumlu katılım göstermiştir. Yalnızca 3 kişi (%2,9) bu soruya olumsuz cevap vermiş, 19 kişi (%18,6) ise kararsız olduklarını belirtmiştir. Buradan öğrencilerin büyük çoğunluğunun, dersin mezuniyet sonrasında girecekleri sınavlarda farklılık yaratacak bir ders olduğunun ayırında oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Bu yargıyı cevaplayan cinsiyetlerine, dersi seçmeli / zorunlu almalarına ve yakın çevrelerinde meslek mensubu olup olmamasına göre fark gösterip göstermediği için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre; erkek öğrencilerle kız öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=853,5$, $p=0,363$, $z=-0,91$, $r=-0,09$); dersi zorunlu olarak alan öğrencilerle seçmeli olarak alan öğrenciler arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=1.018$, $p=0,055$, $z=-1,917$, $r=-0,19$); yakın çevresinde meslek mensubu bulunan ve bulunmayan öğrencilerin cevapları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=1.101$, $p=0,585$, $z=-0,546$, $r=-0,05$). Toplu bir ifade ile çalışmada değerlendirilen her üç bağımsız değişken ile “bu ders gelecekte iş bulmamı kolaylaştıracaktır” yargısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 5: “Bu ders kariyerimde başarılı olmamı sağlayacaktır” Yargısının Dağılımı

Tercih	F	%
Hiç Katılmıyorum	-	-
Katılmıyorum	2	2
Kararsızım	19	18,6
Katılıyorum	66	64,7
Kesinlikle Katılıyorum	15	14,7
TOPLAM	102	100

Tablo 5’de gösterildiği gibi, genel muhasebe dersinin kendilerinin kariyerlerinde başarılı olmasını sağlayıp sağlamayacağı konusunda olumsuz görüşü olan öğrenciler yalnızca 2 kişidir. 81 kişi (%79,4) olumlu görüş bildirirken, 19 kişi (%18,6) de kararsız olduğunu bildirmiştir. Olumlu görüş bildirenlerden “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini seçenlerin oranının %14,7 olması da önemlidir. Buradan, öğrencilerin yaklaşık %80’inin alacakları bu dersten mesleki yaşamlarında faydalanacakları konusunda farkındalıklarının oluştuğu söylenebilir.

p değerinin 0,05’den büyük olması durumunda bağımsız değişkende yer alan grup elemanlarının yargıya katılım durumları arasında istatistiksel olarak farklılık olmadığı ifade edilir. Kız ve erkek öğrencilerin “bu ders kariyerimde başarılı olmamı sağlayacaktır” yargısına katılım durumları arasında anlamlı fark vardır ($U=688$, $p=0,005$, $z=-2,787$, $r=-0,27$). Öğrencilerin dersi zorunlu / seçmeli olarak almaları ile bu yargıya katılım durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=1.144$, $p=0,478$, $z=-0,71$, $r=-0,07$). Yakın çevresinde meslek mensubu bulunan öğrenciler ile bulunmayan öğrencilerin bu yargıya katılım durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=1.102,5$, $p=0,589$, $z=-0,541$, $r=-0,05$).

Tablo 6: “Bu ders başarılı olmam için ödüllendirici olabilir” Yargısının Dağılımı

Tercih	F	%
Hiç Katılmıyorum	2	2
Katılmıyorum	5	4,9
Kararsızım	23	22,5
Katılıyorum	56	54,9
Kesinlikle Katılıyorum	16	15,7
TOPLAM	102	100

Dersin öğrencinin başarılı olması için ödüllendirici olup olmayacağı hakkındaki düşüncelerinin sorulduğu yargıya olumsuz cevap verenlerin oranı, her iki kategori de toplandığında %6,9’dur (7 kişi). Buna karşın olumlu görüş bildirilen iki kategorideki toplam öğrenci sayısı 72’dir. %70,6’yı oluşturan bu oran içinde kesinlikle katıldığını ifade eden öğrenci sayısı %15,7 oranı ile 16 kişidir. Kararsız öğrenciler ana kütleinin %22,5’ini (23 kişi) oluşturmaktadır ki bu önemli bir büyüklüktür (Tablo 6).

“Bu ders başarılı olmam için ödüllendirici olabilir” yargısının, ankete katılanların cinsiyetlerine, dersi zorunlu / seçmeli olarak almalarına ve yakın çevrelerinde meslek mensubu olup olmamasına göre farklı olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile bu yargıya katılım durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=828,5$, $p=0,288$, $z=-1,063$, $r=-0,1$). Öğrencilerin dersi zorunlu veya seçmeli almaları ile bu yargıya katılım durumları arasında anlamlı fark yoktur ($U=1.151$, $p=0,573$, $z=-0,564$, $r=-0,05$). Öğrencilerin yakın çevresinde meslek mensubu bulunup bulunmaması ile bu yargıya katılım durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=986$, $p=0,13$, $z=-1,513$, $r=-0,15$).

Tablo 7: “Bu dersin ilerleyen sürecini merak ediyorum” Yargısının Dağılımı

Tercih	F	%
Hiç Katılmıyorum	1	1
Katılmıyorum	6	5,9
Kararsızım	9	8,8
Katılıyorum	53	52
Kesinlikle Katılıyorum	33	32,4
TOPLAM	102	100

Dersin ilerleyen süreci konusunda merak / ilgi olup olmadığına ilişkin yargıya cevap veren 102 öğrenciden yarısından fazlası (%52) 53 kişi katıldığını, 33 kişi (%32,4) de kesinlikle katıldığını bildirerek 85 öğrenci %84,4 oranla yargıya olumlu katılım göstermiş, yani derse olan meraklarını dile getirmiştir. Bu soruda kararsızların sayısı azalmış, 9 kişi ile %8,8'e düşmüştür. Olumsuz görüş bildiren 7 öğrencinin toplam içindeki oranı %6,9'dur (Tablo 7). Öğrencilerin derse merak düzeylerinin %84,4 oranında yüksek olması, derse ilgilerinin ve devamlarının, dolayısıyla başarı oranının da yüksek olacağını düşündürmektedir.

Öğrencilerin derse ilgisini ölçen yargıya cevaplayanların; cinsiyet, dersi seçmeli / zorunlu alma ve yakın çevrelerinde meslek mensubu olup olmaması değişkenlerine göre fark gösterip göstermediğinin analizi için yapılan Mann-Whitney U testi sonucuna göre öğrencilerin derse olan ilgisi ile; cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=874,5$, $p=0,443$, $z=-0,767$, $r=-0,07$), dersi zorunlu / seçmeli almaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=1.068,5$, $p=0,106$, $z=-1,615$, $r=-0,16$), yakın çevresinde meslek mensubu olup olmamasının arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=1.079,5$, $p=0,39$, $z=-0,859$, $r=-0,08$).

Tablo 8: “Bu derste başarılı olmak için son derece motive oldum” Yargısının Dağılımı

Tercih	F	%
Hiç Katılmıyorum	3	2,9
Katılmıyorum	8	7,8
Kararsızım	38	37,3
Katılıyorum	41	40,2
Kesinlikle Katılıyorum	12	11,8
TOPLAM	102	100

Tablo 8'de öğrencilerin “dersten başarılı olmak için son derece motive oldum” yargısına %37,3 (38 kişi) gibi önemli bir oranda kararsızım cevabını verdiği görülmektedir. Olumsuz cevap veren 11 kişi ise, toplamda %10,7 oranında paya sahiptir. Bu yargıya yalnızca 53 öğrenci (%52) olumlu cevap vermiştir. Olumlu cevap verenlerin %40,2'si (41 kişi) katılıyorum, %11,8'i (12 kişi) ise kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Diğer yargılara göre bu yargıya olumlu cevap verenlerin azlığı (%52) ve kararsızların oranının çokluğu (%37,3) anketin öğrencinin derse hiç başlamadan uygulanmasının sonucudur. Oranların, ders öğretim elemanının performansına bağlı olarak değişeceği değerlendirilmektedir.

Motivasyon durumu ile ilgili yargıya katılım durumunun öğrencilerin cinsiyetlerine, dersi zorunlu / seçmeli almalarına ve yakın çevrelerinde meslek mensubu olup olmamasına göre fark gösterip göstermediği için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre; kız ve erkek öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($U=876,5$, $p=0,601$, $z=-0,523$, $r=-0,05$); dersi zorunlu olarak alan öğrencilerle seçmeli olarak alan öğrenciler arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=1.198,5$, $p=0,893$, $z=-0,135$, $r=-0,01$); yakın çevresinde meslek mensubu bulunan ve bulunmayan öğrencilerin cevapları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=1.079$, $p=0,543$, $z=-0,609$, $r=-0,06$).

Tablo 9: “Bu dersten çok şey öğreneceğim” Yargısının Dağılımı

Tercih	F	%
Hiç Katılmıyorum	1	1
Katılmıyorum	6	5,9
Kararsızım	19	18,6
Katılıyorum	56	54,9
Kesinlikle Katılıyorum	20	19,6
TOPLAM	102	100

Tablo 9’da “bu dersten çok şey öğreneceğim” yargısına 56 öğrencinin (%54,9) katılıyorum, 20 öğrencinin (%19,6) ise kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretleyerek olumlu katılım gösterdiği görülmektedir. İki ifade toplandığında, yargıya olumlu katılım 76 öğrenci ile yaklaşık %75’dir. 19 öğrenciyi temsil eden %18,6 oranı da azımsanmayacak derecededir. “Hiç katılmıyorum” ve “katılmıyorum” başlıklı iki kategori birleştirildiğinde toplam 7 öğrencinin (%6,9) olumsuz görüş bildirdiği ortaya çıkmaktadır. Bunlardan yalnızca 1 kişi hiç katılmadığını ifade etmiştir. Bu yargıya olumlu katılım gösterenlerin oranı da motivasyon yargısı hariç diğer yargılardaki olumlu katılıma paralellik göstermektedir. Bu durum, dönem başında öğrencinin istekliliğini gösteren önemli bir yargıdır.

“Bu dersten çok şey öğreneceğim” yargısını cevaplayan öğrencilerin cinsiyetlerine, dersi seçmeli / zorunlu almalarına ve yakın çevrelerinde meslek mensubu olup olmamasına göre fark gösterip göstermediği için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, her üç bağımsız değişken için de p değerlerinin 0,05’den büyük çıkması nedeniyle bağımsız değişkenler ile bu yargı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. “Bu dersten çok şey öğreneceğim” yargısı ile; öğrencilerin cinsiyet ayrılığının anlamlı bir farklılığı yoktur ($U=887,5$, $p=0,615$, $z=-0,503$, $r=-0,05$), öğrencilerin dersi zorunlu / seçmeli almalarının anlamlı bir farklılığı yoktur ($U=1.067,5$, $p=0,177$, $z=-1,35$, $r=-0,13$), öğrencilerin yakın çevresinde meslek mensubu bulunup bulunmamasının anlamlı bir farklılığı yoktur ($U=1.120$, $p=0,737$, $z=-0,336$, $r=-0,03$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Rasyonel davranan öğrenciler üniversite tercihlerini yaparken, kendilerini mezuniyet sonrası sınavlara ve iş yaşamına en iyi şekilde hazırlayacaklarına inandıkları üniversiteleri tercih etmektedir. Üniversiteler de eğitim programlarında yer alacak ders kataloglarını oluştururken, öğrencinin mezuniyet sonrası gireceği sınavları ve sektörün beklentilerini dikkate almak zorunda kalmaktadır. Elbette kurumların varlığı talep edilmeleriyle doğru orantılıdır.

Kimi sektörler sektörel bazda düzenledikleri toplantılarda gereksinme duydukları işgücünün niteliklerini tartışmakta, bunları sonuç raporları şeklinde ilgi duyanlara aktarmaktadır. Bu tür raporların muhataplarından birisi üniversitelerin ilgili birimleridir. Bunun yanında üniversiteler, özellikle Bologna sürecinde Avrupa Üniversiteler Birliği’nce akredite olma çalışmaları sırasında her bir eğitim programına ilişkin ders kataloglarının değerlendirilmesi aşamasında sektörlerden ilgili kişi ve kuruluşlar, mezunlar, sivil toplum kuruluşları ile toplantılar yaparak üniversiteden beklentilerini araştırma yoluna gitmişlerdir. Sektörden kişilerin genel olarak üzerinde durdukları konu, mezunların niteliklerini artırıcı konuların öğrencilere kazandırılması olmuştur.

Sektör farkı gözetmeksizin, çalışma yaşamının doğal gelişimi, mesleğinde olgunlaşan kişilerin yönetim kademelerinde yer almasıdır. Bu aşamada, mesleğinde yetkin olmakla birlikte, işletme yönetimi eğitimi almamış kişiler sıkıntı yaşamakta, bu eksiklerini yüksek lisans veya farklı eğitimlere katılma yollarıyla kapatmaya çalışmaktadır. Mali verileri değerlendirme yetisinden uzak, karar alma aşamasında olan veya mali raporlara imza atmak zorunda kalan yöneticinin kişisel olarak zor durumda kalması, işletmede de yönetim zafiyeti doğması doğaldır. Bu eksikliğin farkında olan üniversite yönetimleri uygun gördükleri eğitim programlarına işletme yönetimi eğitiminin bir parçası olan muhasebe eğitimine ilişkin dersleri seçmeli veya zorunlu şeklinde monte etmektedir.

Bu kurumsal girişimlerin başarılı olabilmesi, eğitimi alacak öğrencilerin de alan dışı olan bu dersler üzerindeki algısına bağlıdır. Öğrencilerin bu tip derslerin gerekliliğinin farkında olması dersi içselleştirmesini sağlayacak, dolayısıyla ders amacına ulaşacaktır. Bu çalışma da farklı programlarda öğrenim gören öğrencilerin muhasebe dersi konusundaki algılarını ölçmek amacıyla yapılmıştır.

Üniversitelerin web sitelerinde yapılan incelemede bir çok farklı alanda giriş seviyesinde de olsa muhasebe dersinin konulduğu görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık İdaresi bölümü ile aynı üniversitenin Fen Fakültesi Aktüerya Bilimleri bölümü de ders kataloglarında genel muhasebe dersine yer veren eğitim programlarıdır. 2014-2015 güz döneminde dersi ilk kez alan öğrencilere uygulanan anketlerden 102 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan analizlerde, ankete katılan öğrencilerin; cinsiyeti, dersi seçmeli veya zorunlu alışı ve yakın çevrelerinde muhasebe meslek mensubu olup olmadığı değerlendirildiğinde, frekans değerlerinin birbirlerine yakın olmadığı görülmüş, bu nedenle yapılacak yorumların yüzde değerlerle ifade edilmesinin daha anlamlı olacağı değerlendirilmiştir.

Ankette öğrencilere muhasebe dersi ile ilgili altı yargı cümlesi verilerek bu ifadelere katılım durumları araştırılmıştır. Ankete katılan öğrenciler muhasebe dersinin iş bulmalarını kolaylaştıracağı yargısına %78,5 oranında katıldıklarını ifade etmişlerdir. Muhasebe dersinin kariyerlerinde başarılı olmasını sağlayacağı yargısına olumlu katılım daha fazladır (%79,4). Bu iki yargıda ortaya çıkan yüksek olumlu katılımlar, öğrencilerin büyük çoğunluğunun muhasebe dersinden gelecekte sağlayacakları faydanın farkında olduklarını ortaya koymaktadır.

Öğrenciler muhasebe dersindeki başarılarının kendileri için ödüllendirici olacağı yargısına %70,6 oranında olumlu katılım göstermiştir. Dersin ilerleyen sürecini merak ediyorum yargısına çıkan %84,4 oranındaki olumlu katılım da ümit vericidir. Öğrencilerin derse ilgisini ölçen bu oranın yüksek olması, dersten başarılı olabilmeleri için gerekli zemini hazırlayacaktır.

Anketteki yargılara en düşük olumlu katılım, %52 ile “muhasebe dersinden başarılı olmak için son derece motive oldum” ifadesine gelmiştir. Bu yargıya olumlu katılımın oranının düşük, kararsızların oranının da yüksek (%37,3) olması, anketin öğrencilerin dersi henüz tanımadan yapılmış olmasından kaynaklandığı, zaman içerisinde bu oranların öğretim elemanının performansına bağlı olarak değişebileceği değerlendirilmektedir.

Derse karşı istekliliği ölçen son yargı olan dersten çok şey öğrenecekleri yargısına katılım oranı yine yüksektir. Öğrencilerin yaklaşık %75’i dersten beklentilerinin yüksek olduğunu, bilgiyi almaya açık olduklarını ifade etmiştir.

Her bir yargıya katılımların öğrencilerin cinsiyet, dersi seçmeli / zorunlu almaları ve yakın çevrelerinde meslek mensubu olup olmaması değişkenlerine göre fark gösterip göstermediği için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, yalnızca dersin kariyerlerinde başarılı olduğuna dair yargı ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer bağımlı değişkenler ile yargılar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, öğrencilerin derse karşı motivasyon durumları haricinde; başarı, kariyer, ödül, ilgi ve bilgi edinme konularını ölçme amacındaki yargılara yaklaşık %70 ilâ %84 arasındaki oranlarda olumlu katılım olması, üniversite yönetimleri gibi öğrencilerin de alan dışı bir ders olan muhasebe dersinin gereğinin ayırında olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Bu farkındalığın zaman içerisinde artacağı ve farklı programların ders kataloglarına muhasebe dersi koyma istekliliğinin artacağı varsayılırsa; bu talebin, genellikle ders yükü fazla olan muhasebe öğretim elemanları tarafından zor karşılanabileceği görünmektedir. Bu nedenle iyi yetişmiş muhasebe öğretim elemanı gereksinimin karşılanması için var olan çalışmaların sürdürülmesi yerinde olacaktır.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2015 tarihlerinde Antalya’da 16 ülkenin katılımıyla düzenlenen 6th International Congress on New Trends in Education- ICONTE’ de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Atabay, E. (2011), Osmanlıdan günümüze muhasebenin gelişiminde hukukun yeri – Mevcut hukuk fakültelerinde muhasebe derslerinin önemi. *Akademik Bakış Dergisi*, 25 (Temmuz-Ağustos): 1-14. 17.01.2015 tarihinde <http://asosindex.com/journal-article-fulltext?id=15270&part=1> adresinden alınmıştır.

Ayanoğlu, Y., Hüseyin A. ve Abdülkadir T. (2013), Sağlık hizmetleri yönetimi eğitiminde muhasebe ve finansman derslerinin önemi. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(1): 23-42.

Baradan, S., Özge A., Gülben Ç. ve Yüksel O. (2009), Yapı işletmesi eğitiminde yurtdışı eğitim programlarının incelenmesi. 5. Yapı İşletmesi/Yapım Yönetimi Kongresi, 22-23 Ekim, Eskişehir: 177-190.

Birgönül, M.T., Dikmen, İ., Özorhon, B. ve Işık, Z. (2007), İnşaat sektörünün yapım yönetimi eğitiminden beklentileri. 4. İnşaat Yönetimi Kongresi, 30-31 Ekim, İstanbul: 169-179.

Clement. C. C., Keith, T. J., & McIntyre, D. (2004), The first course: Students' perceptions of introductory accounting," *The CPA Journal*, 74 (3): 64-67.

Geiger, M. A. and Ogilby, S. M. (2000). The first course in accounting: Student's perceptions and their effect on the decision to major in accounting. *Journal of Accounting Education*, 18 (1): 63-78.

Kaya, U. (2007), İlk defa muhasebe dersi alan öğrencilerin derse yönelik algılamaları üzerine bir alan araştırması: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği. *MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (36): 125-133.

Özkul, A. S. (2012), 19. yüzyıl Türk yükseköğretiminde işletme eğitimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (6): 223-241.

Sabancı Üniversitesi, <http://som.sabanciuniv.edu/tr/emba/ogrenci-profil>, (16.01.2015).

Tan, L. M. and Laswad, F. (2006), Student's beliefs, attitudes and intentions to major in accounting. *Accounting Education: an international Journal*, (15) 2: 167-187.

Yıldırım, S. (2015), Genel muhasebe dersi alan öğrencilerin derse ilişkin beklentileri ve başarı durumlarının değerlendirilmesi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 14 (44): 1-14.